

jesen 1994.

Parsek

55

T

(! - op.ur.)

Konačno, nakon dugog i predugog čekanja, otelio se i ovaj PARSEK. Ha, sada Davorin više neće imati opravdanja za neizlazak svog PARSEKA. Podlost je moja vrlina.

Kao što možete vidjeti iz priloženog, unutra imate svega i svačega.

Tu je jedna čisto simpatična priča Slobodana Petrovskog, pa onda prvo poglavljje treće knjige doživljaja Muje i Hase u prostoru i vremenu, tj. čuvenog romana o doživljajima Rahmana i ostale družine. Inače, po mom mišljenju, ovo je najbolji dio tog romana koji sam dosada imao prilike vidjeti. Pa onda veliki tekst Gorana Konvičnog o cyberpunku i virtualnoj stvarnosti, s kojim nisam baš bio ludo oduševljen, ali sve za napredak SF teorije na ovim prostorima ... (Podlijezem utjecajima D. Macana - op.ur.). Pa onda malo recenzija, vijesti, najava, glasina i laži ... I na kraju, Tanjine filmske vijesti, koje sam uživao nagrdivati svojim komentarima. Molim da ponovo obratite pažnju na zaključak na kraju prvog paragrafa. I to bi bilo to.

U idućim se brojevima spremaju oveći Draženkin tekst, o temi koju zasada neću otkrivati. Tek toliko da se zna da je obećao. Da napomenem, ako već prije nisam, SVI tekstovi se dočekuju s oduševljenjem! Za ispraćaj ne garantiram. And so to bed.

Vlatko Jurić- Kokić

PS: Tu je trebalo doći još nekoliko redaka teksta, ali tko će toliko pisati ... I još samo da dodam kako je Konvični napisao i priču RAT LJUDI I MAČAKA. Neka ne misli da se može sakriti iza pseudonima.

FOSILI

Paleontologija je danas toliko uznapredovala da znanstvenici uspijevaju otkriti fosil buhe koja je živjela na dlači fosila neke životinje stare nekoliko milijuna godina ...

No, kada je neki profesor Mathews počeo tvrditi da je otkrio fosil limenke od Coca-Cole u čeljusti jednog stvorenja starog dva milijuna godina svi su pomislili da se radi o novinarskoj patki, svi osim onih koji su poznavali profesora Mathewsa i koji su mislili da je totalno poludio ...

Da profesor Mathews nije lud potvrđilo je njegovo puštanje iz psihijatrijske klinike samo mjesec dana nakon njegove internacije.

Zapravo, u tom puštanju iz klinike, psihijatri su odigrali najmanju ulogu, jer u tih mjesec dana nisu uspjeli razaznati je li profesor Mathews lud ili nije. Oslobođila ga je grupa njegovih studenata upadajući nasilno u kliniku. Razlog je bio jednostavan: nastavljajući s iskopavanjem i analizirajući predmete s nalazišta, njegovi studenti su pronašli još dvije limenke Coca-Cola, fosil jedne sportske patike i fosil jednog korištenog prezervativa ...

Nitko nije znao objasniti fenomen, ali je bilo očito da profesor Mathews nije lud, imao je samo tu nesreću da prvi pronade pogrešnu stvar na pravom mjestu ...

Profesor se trijumfalno vratio svom nalazištu i svojoj katedri sa koje je održao predavanje pred punom aulom stručnjaka i novinara. Naravno, profesor je samo prikazao svoj rad na iskopinama i nije hazardirao kao neke njegove cijenjene kolege, u davanju objašnjenja kako su tri limenke, jedna patika i jedan ... korisni plastični proizvod, simboli moderne, razvijene civilizacije, dospjeli uz fosil životinje koja je živjela prije toliko godina, kada je čovjek - ako je uopće postojao - ograničavao svoje horizonte na grozdove banana, a ponajmanje su ga brinuli demografski problemi ...

Cijeli taj slučaj oko neobičnih fosila ostao bi samo slučaj pod sumnjom karabinske šale da profesor Collins, cijenjeni kolega profesora Mathewsa nije pronašao nešto kasnije, fosil umjetnog zuba u fosilu neke vrste noja koji je živio u to davno doba ...!

Paleontoška istraživanja postala su hit. Sva poznata nalazišta, pa čak i ona davno napuštena, ponovo su otvorena kao da se radi o rudicima drijamanata i već se počelo govoriti o fosilnoj grozni ...

Međutim, nigdje na svijetu, osim u tom zabačenom kraju Kansasa, nisu se nalazile tako čudesne stvari. Ali se zato u iskopinama oko Dawing Towna, mjesta gdje je profesor Mathews prvi naišao na paradoksalni fosil, moglo naći svakojakih stvari, u krugu od pedeset kilometara i sve u sloju koji je odgovarao periodu od prije otprilike dva milijuna godina ...

Hipoteze, koje su do tada bile samo reakcije čudenja, sada su precizirane u par teorija od kojih je svaka imala svoje vatrene pobornike ...

Jedni su i dalje tvrdili da je to samo prijevara i kao dokaz uzimali su činjenicu da nigdje drugdje na svijetu nisu pronalazili slične fosile. Ipak, branioći teze nisu mogli objasniti kako je moguće fosilizirati jednu limenku unutar originalnog sloja, a da se to ne primijeti prilikom iskopavanja ...

Drugi su smatrali da su ti otpaci rezultat neke tajanstvene posjete nepoznatih svemiraca koji nisu bili previše opterećeni ekološkim zagadivanjem. No, tek je to bilo neobično i neprihvatljivo: zašto bi svemirci posjetili samo tu zonu i zagadivali je produktima koji su se na Zemlji pojavili tek nakon dva milijuna godina ...!

Treći su se vraćali tezama o Atlantidi i drugim predpotopnim civilizacijama koje su po njima bile dostigle današnji tehnološki nivo, nivo proizvodnje Coca-Cole, a zatim su nestali u nekoj prirodnoj ili atomskoj katastrofi ... Ta je teza imala sve nedostatke prethodnih i jedan više: da je nekada postojala tvornica koja je proizvodila limenke, prije bi - sigurno - pronašli tvornicu koja ih je proizvodila nego limenke same ...

Zatim su dolazile teorije koje su valorizirale neke neznanstvene pretpostavke o paralelnim svjetovima i drugim maštvitim paralelizmima...

Najzad je i profesor Mathews iznio svoju teoriju i zamalo ga ponovo nisu strpali u ludnicu. On je tvrdio da sve te stvari dolaze is neke neodredene budućnosti i da su - tamo gdje su pronađene - stavljene tek nedavno, jer, kada je on počeo svoje radove - prije punih 40 godina - takvih nalaza nije bilo, a sada ih svaki malo sretniji kopač može objelodaniti ...

Teorija nije imala nikakvih nedostataka osim što je bila nedokaziva, kao i sve druge ...

***

Sve bi možda pao u zaborav da se nekoliko godina kasnije nije trebala graditi cesta preko imanja starog Sama, jednog čudaka, koji je živio na periferiji gradića i za kojeg se tvrdilo da ima rudnik zlata ispod svoje kolibe ...

Ukratko, kao u dobrim starim westernima, čudak Sam nije dozvoljavao da bilo kakva cesta prolazi na nekoliko metara od njegove kolibe i to je svoje pravo privatnog posjeda branio vrlo uporno, a katkad i nasilno ... No, kad je iz svoje dvocijevke ranio dva geometra koji su zabadali kolce u njegovom povrtnjaku, šerif je ipak morao intervenirati ...

Novi, mladi šerif Dawing Towna imao je tri velike mane: bio je ambiciozan, naprasit i nije poznavao čud starog Sama. Njihov se susret završio pravim okršajem ... Stari Sam je ispucao prvi metak u zrak, a kako se šerif i dalje približavao njegovoj kolibi, drugi je metak ispalio u šerifa promašivši ga za dlaku. Šerif je svih šest metaka iz svog teškog Colta ispraznio u pravcu kolibe i Sama ...

Čuo se Samov krik, a nekoliko trenutaka kasnije eksplozija, koja digla u zrak i Sama i njegovu kolibu ... Uzdigla je malo i šerifa, ali on je ipak pao na

zemlju, živ, dok je stari Sam otputovao u pravcu neba ... barem se tako mislio ...

Nekoliko tjedana kasnije, kada su strojevi iskopavali trasu nove ceste, radnici su našli na novi fosil kojem su svi znanstvenici posvetili najveću moguću pažnju. Radilo se o fosili dvocijevke uz fosil čovjeka, koji je u sebi imao dva zrna kalibra 45, i to u sloju od prije dva milijuma godina ...

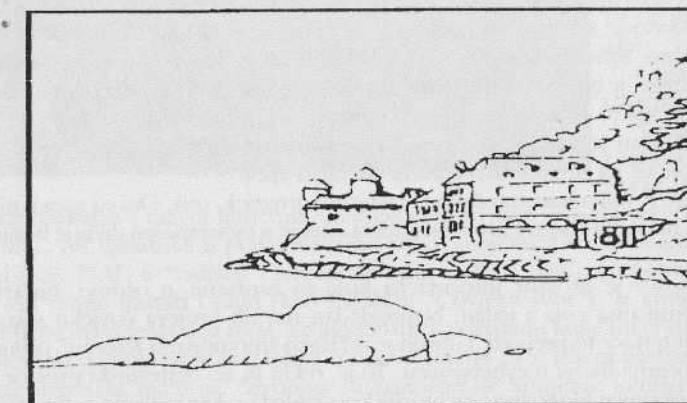
***

Sada ponovo kolaju razne teorije ... Imaju ih koji kažu da je stari Sam dolazio iz onog vremena, onih koji kažu da je on tamo išao, itd ... itd ... Čak i šerif ima svoju teoriju: on tvrdi da je Sam pogodio s najmanje tri metka i da pronađeni fosil nije njegov ...

Mnogi, ipak, i dalje vjeruju da je to sve samo šala, jedna od onih kakve se još znaju spremati u Kansusu ...

Profesor Mathews ne vjeruje da se radi o šali, ali on je ipak završio u psihijatrijskoj klinici. Miran je. Dali su mu mjesto vrtlara. Stalno nešto kopa, kopa, kopa ...

Slobodan Petrovski

CYBERSPACE

Ideja cyberspacca srođna je ideji virtualne stvarnosti: i kod nje se radi o umjetno stvorenom, "fantomskom" prostoru u kojem se čovjek može kretati, percipirati i djelovati. U SF književnosti pojavila se nešto prije virtualne stvarnosti (uz ogradu, koju ovakva tvrdnja podrazumijeva, da su moguće preteće obje), ali ju je ova druga, otkad se pojavila, dobrim dijelom potpisnula. Razlozi za to mogli bi biti njihova sličnost, veće bogatstvo sadržaja koji nudi virtualna stvarnost, veća ljudskost virtualne stvarnosti, kako u humanističkom, tako i u spoznajnom smislu, te tehnička ostvarljivost virtualne stvarnosti za razliku od cyberspacca.

Kreator cyberspacea, kako kovanice tako i pojma, je William Gibson. Opis koji slijedi sadržan je gotovo u cijeli u njegovoj priči "Kako smo popalili Kromu". (Usput budi rečeno: "Neuromancer" /u hrvatskom prijevodu NEUROMANT - op.ur./ je bio Gibsonovo podvrgavanje primatu koji je roman kao književna vrsta u to vrijeme imao i, na žalost, još uvijek ima, a nagraden je zbog njegovih ranijih priča koje su i idejno i stilski puno bolje od njega.)

Cyberspace je esencijalno električni i elektronički prostor kompjutera. Njegove dvije osnovne komponente su memorija, u koju spadaju i programi, te putevi kojima teče informacija, koji povezuju te memorije, programe i izlaze kao što su terminali, modemi ili čak roboti. Povezivanjem kompjutera u globalnu mrežu je druga pretpostavka za postojanje cyberspacea, jer time relativno malen cyberspace jednog kompjutera poprima ogromne, nepregledne razmjere. Treća i posljednja pretpostavka cyberspacea (jedina koja ga spriječava na putu iz SF-a u stvarnost) je direktna veza mozga i kompjutera (brainlink). Ova se veza ostvaruje interfejsom (interfaccem) /Svaka se veza s kompjuterima ostvaruje preko interfejsa - op. ur./ Interfejs je, dakle, uređaj koji sistem ljudskog mozga povezuje s kompjuterskim prostorom. On se, malo karikirano no u osnovi točno, opisuje kao šteker na lubanji. Bitno djelovanje živčanih stanica, dakle i mozga, je električno. Radi se, ipak, o struji koja nije kompatibilna s 220 volti. Potrebna je neka vrsta prijevoda moždane aktivnosti na kompjutersku i obratno. Nužan je, dakle, prvo uređaj koji to omogućuje, zatim operacija na mozgu koja će na funkcionalan način ostvariti spoj.

Interface je usavršena, evoluirana tastatura, joystick, miš. Oni su spori, njima se operira brzinom tijela. Putem interfacea čovjek u cyberspaceu djeluje brzinom misli¹.

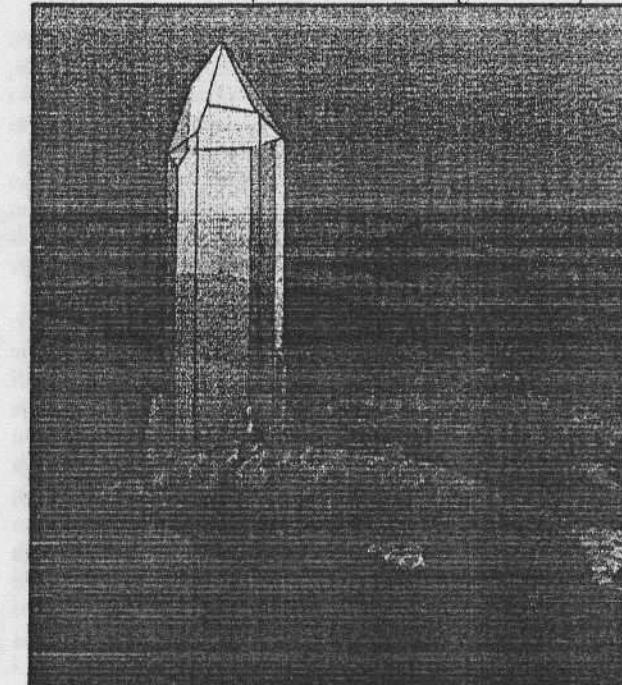
Cyberspace je prostor informacija koje su zapisane, u osnovi, binarnim kodom, brojkama nula i jedan. Nepregledan niz tih brojeva čovjeku ništa ne znači, ali interface to prevodi. Gibson je u "Kako smo popalili Kromu" prikazao što vide njegovi likovi u cyberspaceu. To je, reklo bi se, bestežinski prostor bez površine, ispunjen blokovima memorija koje izgledaju kao različita geometrijska tijela. Kroz taj prostor čovjek se kreće kao duh, kao što bi se kretao u virtualnom prostoru bez persone. Prisutnost u cyberspaceu ipak nije sasvim "spiritualna",

već se mora izraziti kao informacija. U tome leži potencijalna opasnost za korisnike interfacea, naročito na za one koji se ne osvrću na znak "Opasnost: privatno vlasništvo. Ne ulazi." Kao što postoje zaštitni programi i programi za pronalaženje i uništavanje virusa, tako Gibson predviđa i postojanje nečega što je kod nas vrlo lijepo prevedeno s "LED", logički elektronski detektor, a u originalu se zove "ICE". (Ne sjećam se što to znači.) ICE je program čiji je zadatak pronalaženje i onesposobljavanje nepoželjnih posjetilaca u zabranjenim zonama kao što su npr. banke ili Pentagon. Postoji direktna veza između

korisnika uključenog u interface i mjesto u cyberspaceu gdje se on nalazi. ICE prvo pronalazi provallnika u području koje pokriva, a onda mu šalje smrtonosan impuls putem natrag do interfacea i iz njega, i sprži mu mozak. Pa sad, tko brži, bolji i pametniji. Trka iz Verneovog "Puta na Mjesec" se nastavlja na još višoj razini.

Čega još ima u cyberspaceu?

"Neuromancer" i njegova dva nastavka opisuju i

prate nastanak i razvoj umjetnih inteligencija. To više nisu programi, ma kako složeni, već djelatnici u pravom smislu riječi, subjekti. Oni bi mogli biti stvoreni (kao HAL u "Odisiji", informatologija se time bavi), ali Gibson smatra da oni mogu nastati i sami (kao i Pohl u "Čovjeku plus"), iz kritične mase². Kritična masa je strašna stvar, jedino što dijeli određenu količinu ra-dioaktivnog materijala od nuklearne eksplozije. Znanost smatra da je i život nastao iz kritične mase organske materije. Stvorene ili samonastale, umjetne inteligencije neće biti antropomorfne, bit će alieni.

UI-jama (Umjetnim Inteligencijama) će praviti društvo i ljudi koji će ostaviti za sobom interface i onu sluzavu materiju s druge strane. Kad se jednom ostvari

mogućnost spoja moždanog i kompjuterskog sistema, onda se cijela ličnost jedne individue (pa će ih zvati "individuo jedna" - op.ur.), onakva kakva je skupljena u mozgu, može prevesti u cyberspace u obliku operativne memorije, i tu može trajati, živjeti - vječno. Postoji opasnost od brisanja ključne memorije jednostavnim gašenjem kompjutera, ali u cyberspacu globalne mreže, memorije neće faliti. Ličnost u cyberspacu se može i presnimiti na nekoj pouzdanoj lokaciji, pa aktivirati ukoliko se originalu nešto dogodi, ili čak umnožiti pa družiti sama sa sobom. (Pogledati npr. "Hardwired" od W.J. Williamsa. - op. ur.)

To ne bi bio pust život u zrakopraznom prostoru ispunjenom piramidama i kockama. Virtualna stvarnost je prvenstveno kompjuterski program; naočale, slušalice, rukavice su tek priključci kao što je interface. (Ponavljam, i jedno i drugo i treće se priključuje preko interfacea, naravno, drukčijeg od onog za ljudi. - op.ur.) U cyberspacu nema priključaka, ali ima svega ostalog. Digitalizirana slika i zvuk nimalo ne zaostaju za stvarima koje to nisu. Ako nisu, jer jedan suvremeniji fizičar smatra da je svemir - kompjuter, a sve u njemu - informacija (čitaj: binarni kod) /što je pisac htio reći ovom rečenicom, pojma nemam - op.ur./. Ako se prva jednadžba i čini ekstravagantna, ova druga nije tako bezazlena⁸.

I tako bi na MTV-u mogao plesati po fraktalima čovjek kojeg kamera nije vidjela i pri tome to činiti bolje i biti fotogeničniji nego što je ikada bio. Pitanje je, naravno, da li je to čovjek ili alien. Tim pitanjem se bavi Pat Cadigan u priči "Prelazak ljepotana" (u cyberspace). Drugim riječima, moglo bi se pitati da li je on izgubio dušu kad je napustio svoje tijelo. Njegov prijatelj promatra njegovu vječnu i usavršenu egzistenciju na TV ekrani, i ne može se reći da ga ona ostavlja ravnodušnim, ali ga pitanje muči i zadržava u njegovom smrtnom tijelu. Mislim, ipak, da to pitanje ne bi mučilo Disneyja da mu je cyberspace bio dostupan onda kad se dao zalediti. To pitanje, kako je pokazao Swanwick u "Ginunga Gap", nije mučilo ni jednoga iz ekipe 'Enterprisca' u trenutku izricanja rečenice "Beam me up, Scotty!" You either believe or don't believe, either way.

Za kraj, donosim vam inspirativan uvod članka "Virtual People" Normana Spinradu, IASFM, Mid-December 1991. (Whole Number 180).

"Prije otprilike pet godina, priredivao sam veliki tulum u svojoj kući u Los Angelesu, i kada sam nazvao Timothyja Learyja da ga pozovem, pitao me da li može dovesti jednog tipa iz Bay Area, mladog genija za kompjutere koji je radio na nekim pravim SF stvarima, za koje je Tim bio siguran da će me zanimati.

Tužum je bio velik, ali sam našao vremena da porazgovaram s Timovim gostom, bijelcem tihog glasa, u ranim dvadesetim, s dugim divljim dreadlocksima i još divljijim idejama, za koje me uvjeravao da ih pretvara u hardware i software.

Jedan od njegovih projekata bio je razvoj direktnog spoja (interfacea) živčanog sistema i kompjutera, perforirane silikonske pločice (wafer) kirurški implantirane na površini tijela negdje blizu prikladne živčane žile /? - op.ur./.

Živci bi nekako bili potaknuti da rastu kroz perforacije, čip bi sadržavao interface shemu strujnih krugova, uključili bi kabel u njega i, putem sofisticiranog softwarea, vaš živčani sistem bio bi direktno uključen u kibersferu (cybersphere) i obratno.

Pa naravno, koliko sam puta to čuo. Čak sam to i napisao, u "Riding the Torch", gdje se razvijenija verzija implantira u mozak i veže se s kompjuterom direktno putem radio veze.

Njegov drugi projekt bila je oprema sastavljena od naočala s dva malega TV ekrana u boji, kontrolnim rukavicama sa senzorima, stereo slušalicama i shemom strujnih krugova da sve to poveće putem kompjutera, čiji bi software omogućio da se doživi i interaktivira /od interaktivno - op. ur./ u nekoj vrsti video-svijeta potpunog okruženja, 360 stupnjeva.

Pa sigurno.

Još malo prežvanog SF-a, ili sam barem tako mislio u to vrijeme.

Do sada ste vjerojatno pogodili tko je bio taj štićenik Timothyja Learyja. Da, bio je to Jaron Lanier, sada svjetski slavan izumitelj i guru Virtualne Stvarnosti.

Par godina prije toga, sudjelovao sam na jednom futurološkom kongresu u Tokiju. Jedan od drugih govornika bio je poznati proučavatelj svemira (space scientist), Robert Jastrow. U svojoj prezentaciji okomio se na pisce znanstvene fantastike zbog svih onih budalaština o međuzvezdanim putovanjima bržim od svjetlosti ili generacijskim zvjezdanim brodovima.

Čista fantazija: Jastrow se uporno podrugivao. Protoplazma nikada neće doseći zvijezde, materijal je previše krhak i ne traje dovoljno dugo da prijede ogromne razdaljine u prostoru i vremenu.

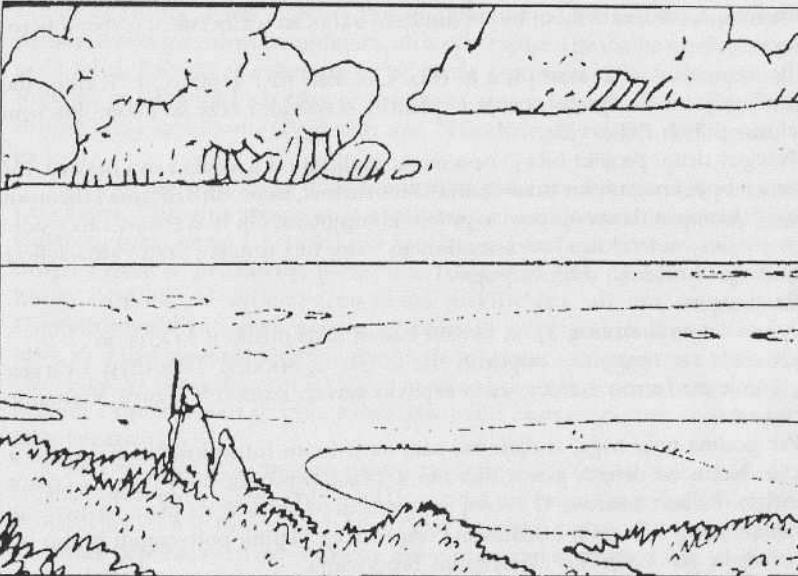
Ono što umjesto toga treba učiniti je prebaciti (download) /nisam baš siguran da bi to bilo 'prebaciti', al ne da mi se mozgati - op.ur./ ljudske ličnosti, software individualne svijesti, u superiornu matricu od silikona ili galijevog arsenida / inače materijali za poluvodič: diode, tranzistore i integrirane krugove - op.ur./, dakle u čipove. Udobno smješteni u razvijenom računalu, sasvim kod kuće na kriogeničkim temperaturama i u tvrdom vakuumu, te besmrtni u svakom praktičnom pogledu, tako će ljudi otići na zvijezde.

Deklarirao se sasvim spremnim da mijenja krhkosti mesa za ovu usmisljenu besmrtnost, i, koliko sam ja mogao vidjeti, bio je smrtno ozbiljan. Prema Jastrowu, to je bila realna i moguća znanost, a ne hrpa glupavog SF-a tipa 'brže od svjetla' ili generacijskih svemirskih brodova.

Nekoliko dana prije toga, razgovarao sam s Marvinom Minskym, velikom facom na polju umjetne inteligencije. Minsky je već tada bio uvjeren da je moguće stvoriti ne samo napredne verzije ekspertrnih sistema koji bi mogli modelirati sve ljudske funkcije dovoljno dobro da produ Turingov test, nego i istinske umjetne svijesti, a kad je završio, ja sam mu vjerovao.

"Da, no, bismo li trebali stvarati svijest koja će nadići našu, Marvina?"

Nekoliko me nijemih trenutaka promatrao čudnim pogledom. "Naravno da bismo trebali", odlučno je rekao. "Bitna je evolucija svijesti, ne njena fizička matrica."

Sve ovo gore navedeno je centralna tema SF-a već desetljećima, sve su to virtualne fiktivne stvarnosti kojima se igramo godinama i godinama, ali ovi dečki nisu pisci SF-a, oni su stvarni znanstvenici, premda zvuče kao likovi iz naših priča. Marvin Minsky je na samom vrhu istraživanja i teorije umjetnih inteligencija. Jaron Lanier je *reč* stvorio Virtualnu stvarnost kao rastuću industriju, a prema onome što sam čuo na futurološkom simpoziju u Valbonnecu, u Francuskoj, još uvjek zaista radi na direktnom spoju živčani sustav-kompjuter. Jastrow možda i ne radi na usnimavanju svoje svijesti u silikom, ali mi nije ostavio sumnju da će, ako mu neki budući susret radova Laniera i Minskog pruži priliku, istu i prihvati.

Lanier se činio upućen u SF, a Minsky je redovni čitalac i povremeni posjetilac konvencija, a zajedno s Harryjem Harrisonom radi na romanu. Jastrow se rugao SF-u, ali možda bi za njega bilo dobro da ga počne čitati.

Jer nešto je definitivno u zraku, nešto ozbiljno, nešto što će propitati avu naša ugodna začahurena shvaćanja ljudskosti, svijesti, stvarnosti i prirode identiteta. Desetljeća znanstvene fantastike stvorila su neku vrstu virtualne stvarnosti koja je utjecala na znanstvenike i tehnologe tog područja, pa sada, kad oni počinju stvarati osnove za virtualne stvarnosti u stvarnom svijetu, dosta suvremenog SF-a počinje razmišljati o posljedicama, očitim i onim drugim."

Slijede recenzije romana Charlesa Plata: THE SILICON MAN, Wolfganga Jeschkea: MIDAS, Rebecca Ore: THE ILLEGAL REBIRTH OF BILLY THE KID, Pat Cadigan: SYNNSERS i Geoffa Rymana: THE CHILD GARDEN.

Sense Friction

¹. Da raščistimo neke pojmovne zavrzlame koje je Goran napravio. Svaka se veza s kompjuterom ostvaruje preko interfejsa, bio on hardverski za željezariju ili softverski za sadašnjeg čovjeka. Dakle, Gibson je samo dodao čovjeku komponentu koja ga pretvara, u najgorem slučaju, u periferiu jedinice sličnu tastaturi ili hard disku, a u najboljem slučaju u drugi kompjuter. (Mislim da to donosi zanimljivije filozofske, metafizičke i ostale probleme.) Unos podataka više nema posrednika i teoretski se može odvijati brzinom misli, odnosno svjetlosti. Nadalje, kompjuteri NE rade na 220 volti, samo im je napajanje toliko. No, unutra se taj napon smanjuje na cca. 5 volti. I to istosmjerne struje. Pitanje je na kakvoj struci radi živčani sustav čovjeka. A osim toga, potrebno je i naći način kako se vanjska veza može izravno spojiti na živac, ne samo zbog strujne, već i zbog vezivne nekompatibilnosti. Molim da me kompjuteraši u slučaju netočnosti prvom prilikom isprave. OP. UR.

² Da uletim prije nego što je on sve rekao. Postoji teorija o stvaranju umjetne inteligencije koja kaže da nije svaki zasebni kompjuter mozak, već samo jedan neuron. Tek spajanjem svih kompjutera u mrežu došlo bi do stvaranja kritične mase i pojavljivanja svijesti. OP. UR.

³. I jopej ja. Ele, da li stablo koje pada u šumi stvara zvuk ako nitko ne čuje. Ili tako nekako. Ni ovo pitanje nije bezazleno. Naiče, postoji neke škole, snijerovi, nauči koje smatraju da svijet kao objektivno mjesto ne postoji. Svatko stvara vlastitu sliku svijeta, a koja je smještena u mozgu. Dakle, naša percepcija stvara svijet, a za percepciju nije bitno je li slika digitalizirana pa dolazi drito u mozak, ili je "stvarna" pa je vidimo posredstvom očiju. Svakome njegovo nebo. Ukratko, čista filozofija. OP. UR.

IMPRESSIONIZAM

Urednik: Vlatko Jurčić-Kokić

Snabdjevači: Tanja Jambrišak, Goran Konvični, Darko Macan, Aleksandar Vještica, Zoran Vlahović, Christopher Barr(ovaj put stvarno), te *special guest star* Slobodan Petrovski

Naslovnu i zadnju stranicu napravio: Aleksandar Vještica

PARSEK izdaje SFera - Društvene preostalo u Zagrebu tijekom dugog, vrućeg, toplog i jedva podnošljivog ljeta, a što me nije sprječilo da ga objavim tek sada.

Dio treći:

GLAVA PRVA

U kojoj se jasno vidi da nema tog čuda koje će svakome uspjeti ugoditi, kao i što biva poslije.

Amadea se namršti svom odrazu u ogledalu. Stajala je namrštena dok nije morala udahnuti, nadajući se da će bore ostati i učiniti je ružnom. Kad se to nije dogodilo, udarila je bijesno nogom u ogledalo namjeravajući ga slomiti, ali ostavljući samo prašnjav otisak potplata svoje cool hrvačke čizme na reflektirajućem metalu. Potom se baci u fotelju i počne se duriti zato što joj ništa ne polazi za rukom. Nije bilo nikoga tko bi je vidio kako se duri pa se sažali sama nad sobom i gorko rasplače.

Ni petnaest godina perpetualnog puberteta nije je pripremilo za njezinu šesnaestu godinu.

Rijetko je vidala Ines. Još se sjećala kako su bile hepi za onog prvog susreta nakon masu godinu, ali je ispalo da su hepi malo zato što vide poznato lice u stranom svijetu, malo zato što socijalni refleksi kažu da ti je tako ponašati se kad vidiš starog prijatelja. Kad su ti razlozi ishlapili, ostalo im je baktati se sa stvarnošću.

A stvarnost je pokazala da su Ines odvukli baš nekako u zadnjim tjednima njezina moram-ti-sve-ispričati prijateljstva s Amadeom. Ines je uvijek malo brže rasla, a svašta je vidjela i kroz Amerove mirrorke. Zato se njezin pubič sada znatno razlikovalo od Amadeinih - nikakve krize identiteta, promjena raspoloženja ni za lijek, a čak je ni prištevi nisu zajebavali. Frajeri su se okretali za njezinih šesnih šesnaest, mršavih i plavokosih, a i Ines ih je bogme okretala. Barem oko malog prsta.

I dalje su se pozdravljale, ali je bilo sve više stvari koje si ne bi rekle, znajući, bojeći se da onu drugu ne bi ni zanimala. Jedna je poodmakla, druga je kaskala za njom, a prijateljstvo se nateglo i napuklo. Možda ga jednom, kad se uspore i dostignu, pokrpaju, možda bude i čvrsto, uprkos vidljivoj zakrpi. Za sada, Amadea se osjećala prevarenom. Ovo nije vrijedilo čekanja.

Amadea se prebacila na trbuš. Nije znala što da čini. Samoubojstvo joj se nije svidjelo ni prvi put. Stvorila se jednom odrasлом, ali nije upalilo. Ne samo što je imala problema održavati ravnotežu s gromadama koje si je nakalemila pod bluzu, već je shvatila da se samo ponovo oblači u mamine haljine, da nikakve stvarne promjene nema. Glumi što ti je drago, u svojoj si glavi uvijek sam.

Pokušala je stvarati svjetove, ali bili su neodlučni i bezvoljni poput nje. Ines je i to bolje radila, Amadea je provirila jednom u njezin svijet i od Inesine slike o samoj sebi osjećala se još jadnije. Ne samo da je u svom svijetu bila kraljica, Ines se nalazila u još mnogo svjetova, prilagodena sanjama kreatora. Neko vrijeme Amadea je istraživala svjetove u potrazi za samom sobom. Samoj je sebi lagala da je tek zanima vidjeti što ljudi doista o njoj misle, a nadala se da će

naći nešto što bi nadmašilo Ines. Potisnute, nade su rasle i razočaranje je time bilo samo još veće. U malo se svjetova našla, a i što bi našla ne bi joj se svidjelo.

"Kako sam beznačajna", govorila bi sama sebi, "Kako sam beznadno ružna i glupa."

Uzela je hrpu knjiga kako bi razumno shvatila svoj problem. Knjige su govorile ovo i ono, a uglavnom su se slagale da se s problemom treba suočiti, da bježanje ne vodi ničemu.

Amadea je odlučila pobjeći.

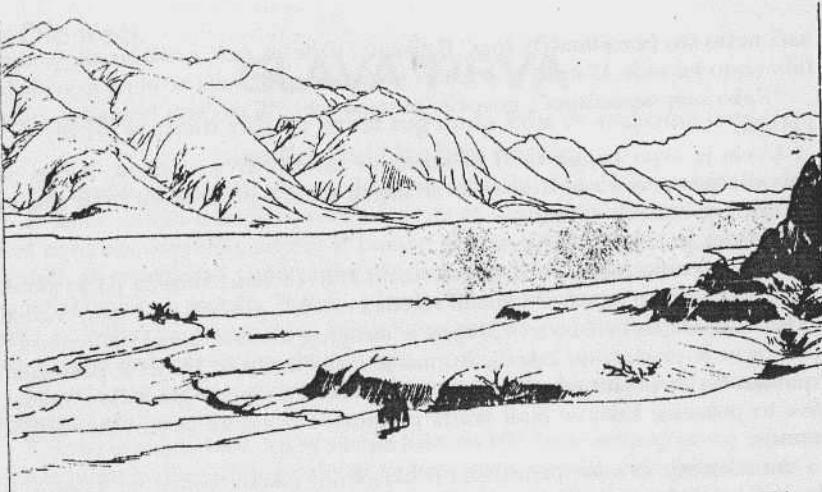
Nije se pouzdavala niti u jedno vozilo koje bi sama smislila pa je ukrala jednu patentiranu raketu. "Između raketle i raketle", govorio je slogan, "razlika je kao između metle i mete!" Slogan je bio glup k'o noć, ali se lako pamtio i pomogao je prodavanju raketli, što mu je i bila namjera. Uz to je postojala i vjerojatnost da pojам raketli istisne pojам raketle s njezinim generičkog mjesta. Sve to pokazuje kako će ljudi svašta progutati bez razmišljanja, samo dok se rimuje.

Amadea nije o tome razmišljala u ukradenoj raketli, kojom se, svaka čast konstruktorima, zaista lako upravljava, već se uglavnom samosučajevala, što joj je išlo tako dobro da nije ni primijetila sivu masu koja je prekrila vizor. Tek kad je raketla sama aterirala, Amadea je shvatila da je nekamo stigla.

Raketlini su je uredaji uvjerali da se zrak tog novog svijeta može disati. Također su tvrdili da nikakvih, ama baš nikakvih, mikroorganizama u atmosferi nema. Amadei bi to možda bilo neobično da nije bila okupirana sobom. Ovako je samo otškrinula kapak i udahnula. Zrak se doista mogao disati iako nije imao nikakva okusa; Amadea, dijete grada, nije se mogla sjetiti kada je zadnji put, ako ikad, udisala tako bezličan zrak. Ni mirisa, ni arome, čak ni vjetra da ga uzbiba.

Od praga njezine kabine do površine bilo je manje od metra. Tlo je izgledalo meko, neka vrsta pijeska, i Amadea skoči. Na vlastito iznenadenje, propala je u podlogu do pazuhu i usput podigla velik oblak praha. Stajala je tako ukopana dok se prah slijegao po njoj, ne usudjući se pomaći da ne propadne još dublje. Konačno se odvila pomaknuti nožne prste i, na njezino olakšanje, vrh čizme joj dotakne kamenu podlogu. Opusti se i potone do vrata, ali je sad bar stajala ne čvrstome. Osvrne se i desetak metara dalje ugleda kamenu izbočinu u moru prašnine. Polako krene ka njoj.

Pravilno je prepostavila da će se tlo u tom smjeru uzdizati i svakim korakom je po malo izranjala iz sivog mora. Sad je imala prilike pažljivije pogledati u što je upala. Ono što joj se najprije učinilo kao pjesak ili prah bio je pepeo - slojevi i slojevi pepela. Amadea ga počne otresati, ali pepeo se pod njezinim prstima samo sitnio i zavlačio u odjeću i kosu. Konačno na uzvisini, Amadea pogleda oko sebe. Iza nje se nalazio obronak pepeljaste (a da kakve?) boje, a na svim ostalim stranama pružala se ravnica - ocean pepela. Kao da je sav život sagorio jednom davno i samo je pepeo ostao. Amadea se strese od pomisli i oblačci praha zaplesaše joj oko ramena.

Ustanovila je da može stići do obronka skačući s kamenja na kamen. Tri put se preslabo odrazila i upala u pepeo - jednom preko usta, užasno se prepala, uskoprcala i još je dugo pljuvala, ali se ukus zadržao - ali je konačno doskočila na obronak i počela se penjati.

Nakon vrha obronka ugledala je kuću. Učini joj se poznata. Ponadala se da će naći nešto hrane, kad je kretala pobjeći joj je bilo važnije no dobro isplanirati, bijeg. Sad joj se bijeg prestao činiti tako dobrom idejom. Kuća, daščara zapravo, je djelovala napušteno. Daske su bile suhe, paučina je mrtvo visjela. Čak ni vrata nisu zaškripala kad ih je Amadea gurnula, u mrtvom zraku zvukovi su umirali.

Nije našla hrane, tek nešto pepela u zdjeli na stolu. Izblijedjela ju je mrtva priroda, slikana nekim napuštenim stilom, gledala sa zida. Bila je to i jedna požutjela, nejasna grafika. U potpisu je Amadea pročitala "Memento mori". I tada se sjetila gdje je.

Vidjela je već ovaj, ili ovakav, svijet, ovu, ili ovakvu, kuću. Bilo je to na nekom putopisnom dokumentaru (takvih je bilo kao pljeve ovih dana kada su svuda nicali svjetovi) kojeg je Amadeina memorija izdvojila između ostalih jer se poklapao s njezinim turobnim, adolescentskim senzibilitetom.

Bio je to jedan od Revolveraševih Svjetova smrti. I, kao da su joj htjeli potvrditi sumnje, dva suglasna pucnja odjeknuše nad brijegom. U svećepoj tišini samo je smrt imala pravo glasa.

Amadea potriči prema mjestu odakle je čula pucnjeve. Manje se, začudilo bi je da je zastala o tome razmislići, bojala smrti (Revolveraši su bili savršeni strijelci i lovili su samo jedni druge) nego samoće. Nakon stotinjak metara zastane. Nekoliko klanaca se pružalo pred njom i nije mogla biti sigurna iz kojeg su doprli pucnjevi. Jeka (mrtvi glasovi) dodatno ju je zbunjivala.

Nova dva hica čula je, međutim, jasno. Potrčala je prema razjedini slijeva i, gotovo na ulazu, spotaknula se preko Revolveraševa tijela. Revolverašovo bijelo odijelo bilo je prekriveno uobičajenim slojem pepela koji se lijepio oko dvije guste mrlje crne krvi, jedne na Revolveraševu boku, druge posred grudi. Revolveraš okrene glavu prema Amadei, još mu je bilo života u pogledu.

- Hej, mala... - zakrkla. I umre.

Amadea je klečala neko vrijeme promatrajući leš i grizući usnu. Vidjela je ubijene i ranje, sam Revolveraš posmicao ih je nekoliko u onoj strci u Fliperaju, ali ovo je bilo drugačije. Ova smrt nije bila tek dio dekora, podijeljena s gomilom drugih promatrača. Ova smrt se njoj obratila i samo je njoj pripadala. A opet, nije plakala. Plakala je zadnjih mjeseci zbog svakakvih pizdarija, ali sada nije mogla. Zato što suze ništa ne bi riješile, ništa odnijele. Ovaj je teret morala nositi.

Amadea začuje slabašno grebanje iza sebe. Odskoči preplašeno i ugleda drugog Revolveraša kako se privlači rukama, ostavljajući krvav trag za sobom. Mrlja na boku bila mu je identična kao i kod mrtvaca, ali druga rupa, ona koja je ostavljala trag, bila je nešto niže, na trbuhi. Revolverašu su usnice bile blijeđe, čelo znojno i prašno, nokti krvavi.

Dopuzao je skoro do njezinih stopala kada ju je ugledao. Prevrnuo se na leća, kroz ranu na želucu vidjelo se tamno, još živo meso kako pulsira, i zaškiljio na prašnobijelo sunce kako bi je jasnije video. Amadea ga se sjećala kao lijepog muškarca, sada je izgledao pedeset godina stariji.

- Hej, mala... - iskezio se. Amadea se preplašila da će joj i ovaj umrijeti tek tako, ostavljajući je da se nosi s dvije smrti kako zna i umije. Revolveraš je, međutim, samo pljunuo krv:

- Lijepe čizme - rekao je.

Amadea je skinula svoju suknju, najmekše što je imala uz sebe, i dala je Revolverašu da je pritisne uz ranu. Potom ga je odvukla do hлада. Namučila se i dugo je trajalo. Revolveraš je pričao cijelo vrijeme, usta su mu se sušila pa su stanke u govoru bile češće, a riječi nerazumljivije:

- Smiješno je to s čizmama, znaš?... Bilo je perioda kada sam se zaklinjao da neću dozvoliti da umrem u njima... Bilo je, opet, vremena kada bih, iz inata, čvrsto odlučio da ih nikad neću skidati... A sada, eto... posve mi je svejedno!...

- Tu je zastao i zamislio se. Amadea ga je pogledala da vidi da li je još živ, a on je, vidjevši da ga sluša, razmišljati nastavio naglas. - Možda bih trebao skinuti jednu... Da svi budu zadovoljni...

Amadea ga je konačno dovukla u sjenu i Revolveraš kao da se rastrijeznjo. Zatresao je glavom, kao da tjera loše misli, i povirio pod krpnu na trbuhi. Stresao se od onog što je bio i promrmljao nešto sebi u bradu. Potom je škiljio po okolini i zaustavio se na Amadei. Stajala je uspušana i umorna, naslonjena na stijenu. Pepeo se lijepio po njezinom oznojenom licu, podlakticama i butinama. Revolveraš ju je gledao neko vrijeme kao da širi svoje umiranjem ispunjeno obzorje da bi i nju obuhvatilo, a onda je upita:

- Što ćeš ti ovdje, mala? - boljelo ga je govoriti, desni su mu se povukle i zubi su bili dugi. - Nije ovo svijet za tebe.

Amadea je slegnula ramačinama, a onda dodala, kao primisao:

- Ni jedan nije.

Revolveraš ju je gledao, a onda ustvrdio:

- Pobjegla si.

Amadea nije rekla ništa.

- Znaš kad sam ja prvi put pobjegao? - nije više gledao u nju, nije njoj ni govorio. Svodio je račune - Sedam. Sedam godina. Nije mi se svidalо gdje sam bio pa sam otisao... Međutim, smiješna stvar, nije mi se svidjelo ni tamo gdje sam stigao... I, što sam učinio? Što misliš da sam učinio?

Amadea nije mislila ništa. Slušala je Revolveraša jer nije imala snage ni za što drugo. Pitanje je ionako bilo retoričko.

- Pobjegao sam! Mislim, kurac, bio sam klinac! Nisam znao ništa bolje! Pa sam pobjegao... - tekla je krv, tekle su riječi, Revolveraš se praznio. - Tako sam bježao, kupovao si vrijeme, govorio sam, dok ne budem dovoljno velik, dovoljno jak da promijenim nešto...

- Nemoj mi to pričati - mislila je Amadea. - Imam ja svojih briga, imam svojih problema.

- Pa sam postao velik, pa sam postao snažan... I jesam li što promijenio?... Jesam, kurac! Borio sam se sam, borio sam se za svaku ideju koja se činila vrijednom trudu... I ništa se nije promijenilo...

- Što ja radim ovdje? - pitala se Amadea. - Što se zajebavam s ovim kretenom? Neka crkne, što to mene briga? Idem, evo idem ovog trena!

Nije se, međutim, pomakla. Revolveraš je nastavio:

- I onda, taman sam digao ruke od svega, kad... U tom baru... Lidija. Moj bože, Lidija!

- Kakvog sve ima smisla? Zašto ne ostanem ovdje, pepeo medu pepelom? Bar ču tu biti dobrodošla!

- Ona... Zbog nje bih sve učinio!... S njom sam prvi put poželio da se ništa ne mijenja, da sve ostane kako jest... Naravno, tada se sve promijenilo...

- Kakvog smisla...?

- Sratio sam svijet za nju. A onda... cijela ta tragikomedija... Ali, znaš što je gadno? Tebi kažem, znaš što je gadno?

Amadea se trzne. Revolveraš je ponovo gledao u nju i ovaj put je, izgleda, čekao odgovor.

- N...ne znam - reče.

- Gadno je kako sam se osjećao kad je sve otislo u materinu!... Kad sam izgubio svoje najveće blago...

- Kako si se osjećao? - upitala je Amadea.

- Sjajno. Mislim, kurac, BILO mi je užasno, ali... ZNAO sam što mi je činiti! Znao sam da ima par pizduna koje treba sjebati, znao sam da je opća frka na

pomolu, da vjerojatno neću izvući živu glavu, ali sam isto tako znao da imam... da napokon ZNAM zašto postojim!

Revolveraš se previše uzbudio i sad je kašljao krv. Amadea mu je prišla i stavila ruku na rame. Okrenuo se prema njoj i nasmiješio, oči su mu se staklike.

- Bilo je divno... I kad mi je dala nogu bilo je divno jer borba nije završila... Još sam znao zašto živim, znao zašto ču umrijeti...

Revolveraš se smirio. Amadea je opet pomislila da je umro, ali on je samo skupljao snagu za novu rečenicu. Valjda u životu nije toliko govorio.

- Vrijeme je da odeš, mala. Nemoj da te mrak ovdje zatekne...

Amadea je kimnula.

- Nije lijep po noći? Svijet smrti?

- Noć je okej - rekao je Revolveraš. - Mrak je gadan. Svugdje.

Amadea je opet kimnula. Zatim je pokazala na Revolverašev opasač.

- Mogu li ga dobiti? Treba mi omča da se popnem natrag u kabinu, s vaša dva bih mogla...

- Uzmi ga... - kimne Revolveraš.

Amadea uzme opasače i prebací ih preko ramena. Nesigurno se nasmiješi i mahne.

- Hvala. Onda... Idem ja!

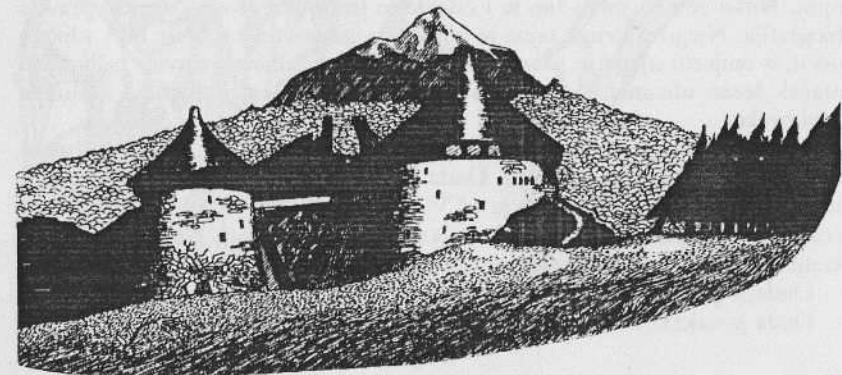
Revolveraš ponovo potvrdno zakima.- I ja ču sad. Svaki čas - reče. I ode.

Amadea pogleda Revolveraša još jednom i krene natrag. Zaobide tijelo prvog Revolveraša čije su se crte lica već krunile u pepeo. Spojila je dva opasača u omču i isprobala njezinu čvrstoću. Vjerovala je da će joj dostajati da zakvači kuku s desne strane vrata i podigne se u kabinu.

Letjet će dalje, odlučila je, i osjećala se dobro jer je bila zaboravila kako je dobro odlučivati. Potražit će taj "zašto" koji čeka samo nju. Potražit će ga kako joj svaki svijet ne bi bio samo Svijet smrti. A kad ga nade, znaće što dalje.

I noć će možda padati, ali mrak više nikada.

Darko Macan

RAT LJUDI I MAČAKA

Rat ljudi i mačaka ulazio je u svoju treću dekadu a kraj ne samo da se nije nazirao već se činio daljim nego ikada. Starci su ponekad tresli glavom kao da se žele probuditi iz ovog apsurdnog sna, ali mladim ljudima je to bilo normalno stanje stvari. Slom starog svijeta povukao je dolje i ustoličene globalne strukture. Tradicija se prorijedila. Sve je bilo jako egzotično.

Već neko vrijeme trajala je nova ljudska ofenziva. Prva je bila klasična deratizacija, ali mačke nisu bile miševi. Onda su uslijedile dvije epohalne gluosti: kemijski i biološki rat. Taj čovjekov input spremno je prihvatiла priroda na pragu velikih klimatskih oscilacija. Bioceneza je izvela plastičnu samooperaciju koja je još uvijek trajala. Staro je nestajalo, novo je nastajalo, što je još ostalo?

Zagreb se još uvijek zvao Zagreb.

Sad su se masovno proizvodili ratni roboti. Ličili su na velike i male insekte. Napolj spartansko napola anarhično raspoloženi mladići i djevojke okupljali su se u par gradskih centara. Sjedali su za terminalne i igrali video ili virtualne igre. Terminali su bili radio-vezom spojeni s robotima. Ljudski duh i high-tech tijelo robota izlazili su u džnglu koja je okružila Zagreb u potrazi za srednje velikim četveronošcem koji se glasa mjavu. Zvali su se vozačima, a kao vozila su im osim robova služili i psi, ptice grabljivice, medvjedi, divlje svinje i druge životinje s kontrolnim implantima u mozgovima.

Uz vozače s vozilima nova ofenziva je uključivala i strijelce: robe i kiborge koji su djelovali samostalno, a tu su spadali i ljudi, dovoljno psihotični da u zaštitnim odijelima sami odlaze u ratne pohode.

U ove je spadao Fih. Fih je oskudijevao u spartanskom duhu zajedništva, ali je zato anarhičnosti imao dovoljno za cijelo malo društvo koje je voljelo visiti s njim. Nitko se nije pitao tko je i odakle je jer je krivotvorio svoje isprave i biografiju. Njegova druga tajna je bila ta da ga povremeno nije bilo, obično noću, a umjesto njega je jedan veliki, nimalo socijalbilan i sasvim psihotičan mačak šetao ulicama, parkovima i krovovima i klapo nedužne i zaslужne prolaznike.

Mačak nije oduvijek bio lud. Bavio se mačjim bivanjima, pogromom nad ljudima i povremenim strastima. Onda mu se dogodila jedna posebno velika strast. Kakva mačka! Ganjao ju je od Vlaške do Jaruna. Ne bi je pojebao da to i ona nije htjela, ali ni ona mu ne bi dala da on to nije mogao. No on je kralj bez kraljevstva među mačorima i mogao je.

Onda je poludio.

Onda je naletio na iksera.

Čudo jedno, ti ikseri. Ni ljudi, ni mačke, mada lič. Ljudi su se bavili teorijama kako su nastali. Jesu li mačori silovali žene, a ove ih radale u tajnosti? Eksperimenti ludog znanstvenika? Utjecaj aliena?

Mačke se nisu bavile teorijama. One druželjubivije, uglavnom ženke, prihvaćale su ih. Ovaj nedruželjubivi mačak je prihvatio ovog iksera jer je bio relativno zanimljiv. Bez sumnje će ga ostaviti za sobom, možda i mrtvog, kad mu dosadi.

Isti taj ikser je otprilike u to vrijeme uletio u Fihovo društvo. Bio je to mali potres, jer je dio društva mrzio iksere. Neki su se povukli, a oni manje zadrti preispitali svoje stavove. Bilo je u društvu i par ljudi koji su voljeli iksere jer ih je, u najboljoj tradiciji rock'n'rolla zapalila njihova vizuelno zvučna umjetnost. Naročito je popularan bio Olsolososoloso, i kad su saznali da ga ovaj ikser zna (on je čak dopustio mogućnost da su oni "priatelji"), iako je to bio jedan od

ljudskih pojmoveva čije mu je značenje ostalo apstraktno), kad su saznali da ga ovaj ikser zna, on je upao u sreću društva, odmah uz Fih.

- Jesi li ti mladi bog ... ili dijete osudeno na smrt? - pitao ga je Fih.

I on je, kao i svi ikseri, odbacio ime koje su mu ljudi dali. Ikseri su bili jako sumnjičavi prema jeziku - smatrali su ga davolovim trojanskim konjem - a još više prema identitetu, pa su svi uzimali za imena neku vrstu verbalnih paradoksa.

Ovaj se zvao Rrrrrrrrrrr, ali su ga "priatelj" zvali R.

Imao je sedam godina i zaista loš životne perspektive. Puno ljudi se gnušalo i užasavalo nad ikserima, ne toliko zbog njihove sličnosti s mačkama koliko zbog njihove sličnosti s ljudima. Zakon ih je zaštitio, ali se neki ljudi i bar jedna organizacija nisu na njega obazirali. Kršćani fundamentalisti smatrali su ih Sotominim djelom i pod okriljem noći razapinjali na križeve. U stvari, na ikseve. Ikseri su uzeli "X" za svoj znak, s dvostrukim značenjem: raskrižja i nepoznanice.

Vlasti su mrzile njihovu sklonost da se druže s mačkama kao i s ljudima. Ličilo im je to na petu kolonu. Zato su ih kao mjeru zaštite otrovali, pa su ikseri jednom tjedno morali odlaziti u sveučilišni centar kod Heraka, ministra za znanost, zdravstvo, iksere i poljoprivredu, koji im je davao protuotrov.

Rrrrrrrrrrr je imao poseban status kod Heraka. Naiime, on ga je odgojio. Herak je na zidu dnevne sobe držao prepariranu mačju glavu. Jednom je pušio opijum. R ga je pitao o svom porijeklu. Ti sigurno znaš. Tko su moji roditelji.

- Ona - pokazao je Herak glavu na zidu - je tvoja majka.

R ga je pogledao i video da govori istinu. Onda je odselio.

Sada jednom tjedno prelazi pola grada da bi primio lijek, i preživio. S Herakom ne komunicira, ali se druži s Višnjom, mlađom, vrlo inteligentnom i perspektivnom znanstvenom radnicom i političkom djelatnicom. Višnja predstavlja rijetki soj zagrebačke populacije, one koji se pitaju o smislu svega ovoga i načinu na koji vrijedi živjeti. Ona ima umjetnički ideal: s prezironom gleda na svijet oko sebe i mašta o mjestu mira i ljepote. Upoznala je Rrrra s Johnom Johnsonom, dužnosnikom UN-a u koloniji na Mjesecu. Njih troje su proveli večer u njenom stanu na vrhu Cibone, promatrajući zvijezde kroz stakleni krov. John je pričao o razvoju programa kolonizacije zvijezda. R je promatrao Višnjin tih ushit, ne razumijevajući ga.

John je malo više popio i zaspao. U ponoć je strašan trzaj protresao Višnjino tijelo. Zgrčila se, kosti su joj napele kožu, kandže razderale haljinu, crno krzno obasjano svjetлом punog mjeseca obililo joj je kožu, crvene usne se skupile oko oštreljih očnjaka.

Pogledala je Rrrrrrra, a on je video da je trudna. Onda je zaklala Johna. Ujutro joj je glava utonula u meku kosu, udovi joj se ispružili i izdužili, a krzno povuklo s bijele kože. Vrisnula je kada je vidjela Johnov leš. Intezitet njenog užasa protresao je i Rrra.

R je nju upoznao s Fihom. I video je kako se ovaj napao u izraz: Kakva mačka! Vidio je i da se ona napela i da će mu dati ako on bude mogao, a R se bojao da će Fih moći. Bojao se jer mu je Višnja bila draga, iako ne bi rekao da

mu je "priateljica", njeni bavljenje smisom i vrijednošću je bilo blisko Rrovoj začudenosti nad vlastitom nepoznalicom i perspektivom smrti. A Fih je bio najkrvožedniji čovjek kojeg je upoznao, i najefikasniji, a takav je ostajao i kad se transformirao u mačku. R je bio jedini koji je saznao tu njegovu tajnu i Fih je tada odlučivao o njegovom životu, jer je otkrivanje te tajne u ljudskom društvu donosilo smrt. Ali R nije bio čovjek, i Fih je, zbog nekog rzloga, pretpostavio njegov život svojoj sigurnosti. Je li moguće da je to zato što mu je bio "priatelj"? Fih se, iako čovjek, činio dosta otpornim na taj fenomen.

Ali moguće je da je to bilo tako jer je Fih volio njegovo društvo, a i Ru je bilo zanimljivo. Fih je živio vrlo snažno i Ru se činilo da je to možda način na koji vrijedi živjeti, u klopcu postojanja, u sjeni smrti.

Fih se kretnao između krajnjih ekstrema svjetla i radosti, mraka i užasa. Tulumima, orgijama i kuršlusima koje je stvarao postavio je uzor anarhičnosti cijeloj generaciji, a mračna raspoloženja je razvijao i potencirao silnom predanošću i sposobnošću u ubijanju. Opsesivno i bezuspješno tražio je jednu određenu mačku uz koju je vezivao izvor svog prokletstva transformacije. Nije se sjećao tog dogadaja, ali se sjećao mačke. Bila je ženka. Lovio ju je ... da je ubije? Sigurno. Odjednom mu se pojavljivala slika Višnje.

Bila je to jedna od mačaka koje su se skrivale u gradu. Fih je u srcu noći narušao Kulušić, OKC, Phoenix, grohot, dim i pjanstvo, i lutao ulicama bestidno obnažen, valjda jedini čovjek na noćnim ulicama bez zaštitnog odijela, i lutao u potrazi za tom mačkom. Mačke nisu imale obzira prema njegovoj drugoj prirodi, zaskakivale su mu za vrat iz mraka, iz grma, s krova, ali bi se Fih neljudskom okretnošću izvijao i kandžastim prstima u par poteza razgrabljaо zbumjenu mačku. To ga nije zadovoljavalo. Tražio je jednu određenu.

I nalazio ju je. Na Remizi, u Savskoj, na Titovom trgu. Ispuniло bi ga gotovo seksualno uzbudjenje. Nadao se da će ga napasti. Bila je vrlo lijepa, močna mačka. Ali ona se povlačila i bježala i uspijevala pobjeći. Kasnije je primijetio da je trudna.

Cibona je bila blizu. Odlazio je k Višnji. NIje je uvijek pronalazio. Gdje si, noću? Zar je bio ljubomoran? Je, mada ne bi priznao da je voli. Da li ju je volio? Po tome je zaista bio sličan ikserima: nije se stavljao u takve okvire kao što su ljubav i prijateljstvo. Ali strast je razumijevao i utjelovljavao.

- Gdje si, noću?

Radila je. Nije znao da li govori istinu. Bilo je moguće. Njena strast, uz njega, bio je njen posao. Radila je s Herakom kojeg je trebala naslijediti i s kojim se baš i nije slagala. Eksperimentirali su s likantropskim virusom, uzročnikom transformacije, mogućim uzročnikom promjene koja je od umiljatih kućnih ljubimaca stvorila čovjekove smrte neprijatelje. Tražili su protuotrov, lijek, ali je virus odolijevao, slično kao i nekadašnji HIV.

Jedan nakazni starac, kršćanski fundamentalist, s pomoćnicima, uhvatio je Rrrrrrrrrrra. Prikucali su dvije grede jednu za drugu i uspravili X. Taman su htjeli razapeti Ra kad se pojavio Fih i pobio ih.

- Uostalom, kakvo je to ime? - pitao je Herak Fih. - Više bi odgovaralo ikseru nego čovjeku.

A znao je i da je Fih krivotvorio svoj identitet. Ali ga nije Fih ubio.

Herak je antilikantropski serum, u najboljoj maniri ludog znanstvenika, isprobao na sebi, jer je i on nosio prokletstvo transformacije. Naravno, kako bi inače oplodio Rovu majku?

I serum je radio. Herak se izlječio, ponovo je bio čovjek, 24 sata dnevno, 365 dana godišnje. UMro je s osmijehom na licu. Rrrr mu je mačetom odrubio glavu i objesio je na zid. Neko vrijeme je promatrao glave svojih roditelja. Onda je uništilo serum, formulu, sve. Prokletstvo ljudi i mačaka bilo je, ipak, izvor njegove vrste.

Konačno ju je imao! Nije imala kamo osim u ... Cibonu. Fihu je licem preletjela sumnja. Slijedio je mačku unutra i stepenicama do vrha, do ... Višnjina stana. I bila je unutra. Nije imala kamo. Nastupila je transformacija.

Fih je kao općinjen prišao tijelu koje se grčilo i izvilo, iz mačjeg, u Višnjino. Sada je znao tko mu je donio prokletstvo transformacije. U očima mu je bilo ubojsvo. Ali Višnja je nosila život, i pronašla smisao i vrijednost u njemu. Da nije, ubila bi se nakon Johnove smrti. Morala je biti brža.

Je li zaista bila brža od oca svog djeteta, pitao se Rrrr, jer nitko nije bio brži od Fih-a.

Ipak, razbila mu je grkljan i samirni grč posljednji je put promjenio Fihovo tijelo, vrativši mu obliće s kojim se rodio.

Rrrrr je otkrio da zna što je prijateljstvo. I nije bio zahvalan ljudskim precima na toj ostavštini.

Prva rečenica Darko Macan

ostalo Smart Cut

---

knjižare antikvarijati galerije

bookstores   galleries

VIRTUALNA INSPIRACIJA

Visoka tehnologija je iznenada postala jako popularna roba u književnosti. Baze podataka i CD-ROM-ovi možda i jesu svakodnevni materijal za prozu, ali, dodajte im usijanu priču s nekoliko gigabajta virtualne stvarnosti (VS) i dobili ste najnoviji roman Michaela Crichtona, *Otkriće*. Čipovi, minijaturni diskovi i proprietarni softverski algoritmi daju zapletu tehnički karakter.

Objavljenje se događa u jednoj tvornici visoke tehnologije u Seattleu. Zaplet vodi glavnog junaka kroz izvjesni broj futurističkih proizvoda koje njegova firma razvija, a koji uključuju i Virtual Information Environment (VIE) - VS stroj opremljen kacigom i "hodačkom pločom". Kako to jedan lik opisuje, "Kad korisnik hoda po toj ploči, projekcija se mijenja, pa se osjećaš kao da hodaš niz hodnik gdje su zidovi puni ladica s podacima ... Korisnik može ... otvoriti bilo koju ladici vlastitom rukom i listati podatke."

Naravno, VIE je izmišljen, a Crichton nikad nije vidio bazu podataka kroz koju moćeš hodati. "VS je tako trendovska tehnologija, o njoj se toliko govori", kaže Crichton, "da sam je neko vrijeme odbijao upotrijebiti. Ne želim da mi zavlada knjigom."

I prije se VS koristila u romanima, a najčešći primjer je njeno pojavljivanje kao *cyberspace* u kulturnom klasiku Williama Gibsona iz 1984., *Neuromantu*. Najplodniji pisac VS-i, Gibson ju je opet upotrijebio u prošlogodišnjem *Virtualnom svjetlu*. Stephen King je nekoliko puta koristio VS, a jedna Kingova pri povjetka je bila osnova za film *Čovjek-kosilica*.

Kad se Objavljenje pretvorij u film, hoće li VS scena biti nalik *Čovjeku-kosilici*? "Ja sam protiv toga", kaže Crichton. "Takvu upotrebu VS-i smatram arkadnom igrom. Mi želimo pristup podacima. Izmislio sam hodačke ploče jer sam htio hodanje, a ne letenje, kroz podatke. Hodanje približava VS pravim stvarima."

Crichtonovo korištenje virtualne stvarnosti je više od tehnike zapleta, to je metafora. Kako jedan lik u *Otkriću* kaže, "Svi mi živimo u virtualnim okolišima, definiranim našim idejama."

Christopher Barr

VIJESTI NAJAVE GLASINE LAŽI

Odjel za javne poslove: Nicola Griffith je dobila nagradu "James Tiptree, Jr." za 1994. godinu svojim romanom AMMONITE. (Ilići *Amonit* na hrvatskom - op.ur.) Roman je okarakteriziran kao "gender-bending sf", ma što to značilo. (Zlobnici, ne mislim na doslovni prijevod. - op.ur.)

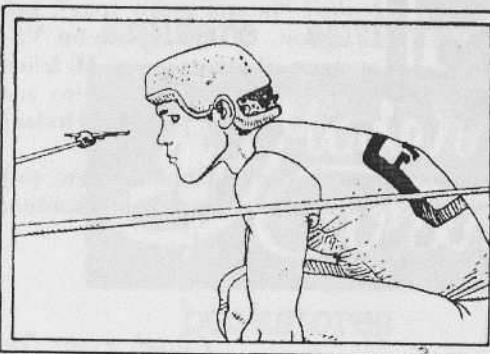
Odjel za poznavanje tržišta: Odbor za dodjeljivanje nagrade "Arthur C. Clarke" za 1995. - nagradu za najbolji SF roman objavljen u Britaniji tijekom 1994. - dobio je prvu prijavu kandidature. Prijavljen mu je "The Crime Studio" Stevca Aylett-a, uzbudljiva zbirka nc-sf pripovijetki.

Odjel za buduće javne poslove: "New Worlds 4" će, prema riječima Davida Garnetta, sadržavati priče Lise Tuttle, Michaela Moorcocka, Ian McDonalda, Roberta Holdstocka, te urednika fanzina ANSIBLE, Davea Langforda. (Zašto je on stavljen unutra, vidjet ćete. - op.ur.)

Odjel za borbu protiv kompjuterskih špijuna - preneseno s jedne kompjuterske mreže: "Tko god da si, budi upozoren: sad ću na ekran prizvati Langfordovog fraktalnog baziliska koji briše um, pa ..." (Eto, Kakav LED, kakvi presretači. - op.ur.)

Odjel za ovisnike o Treku: Uz sve moguće podloge za miševe, screen savere, kompjuterske igre i ostalo, na tržištu se pojavio THE NITPICKERS GUIDE FOR NEXT-GENERATION TREKKIES. Drugim riječima, vodič za one koji traže dlake u jajima, odnosno žele znati u kojoj epizodi članovi posade moraju dotaknuti komunikatore prije komunikacije a u kojoj ne, u kojoj se epizodi vidi sjena mikrofona u kadru, u kojoj epizodi Picard krivo izgovara imena aliena i tako dalje. U pripremi je Nitpicker za originalni TREK. Osim toga, priprema se i kolekcija diskova s insertima iz šest filmova, te avanturistička igra zasnovana na dip speis nain, zajedno s Omnipediom na CD-ROMu.

Odjel za one koji imaju dobar kompjuter i znaju ga koristiti: Objavljen

je CD-ROM "Hugo & Nebula Winners 1993.", potpuna, ponavljam potpuna, zbirka svih radova koji su dobili rečene nagrade za prošlu godinu. To uključuje potpune tekstove romana, sve priče i nagradeni artwork, odnosno slikarije.

Osim toga, na CD-ROMu je objavljen i MAUS, strip o Židovima miševima i nacistima mačkama. Uz kompletne

strip se nalazi i zapis razgovora koje je autor stripa vodio sa svojim ocem Vladkom, koji mu je poslužio kao glavni junak, te još razne druge stvari.

Objavljivanje SF enciklopedije na CD-ROMu ćete morati pričekati, jer je firma koja ju je namjeravala objaviti propala, te je projekt prodan Comptonu, firmi poznatoj po općoj enciklopediji na CD-u. Ćeka se da Compton razglaši datum objavljivanja.

(Sve ovo sam naveo čisto kao zanimljivosti, jer dulje čitanje bilo ćega s kompjuterskog ekranu je grozomorno. - op.ur.)

Odjel za budale koje putuju znanstvenom fantastikom: U romanu HERCULES TEXT Jacka McDevitta, znanstvenici primaju binarni signal s jedne daleke zvjezdne i cijelog ga pohranjuju na CD-ROMove. McDevitt se čak pjesnički izražava o CDovima, o njihovom srebrenastom sjaju i sličnim stvarima. Pri kraju romana, znanstvenici utvrde da su dobijena znanja previše opasna, pa idu uništiti zapise. To ćine tako da CD-ROMove brišu elektromagneton. Ukoliko vam nije jasno, nema teorije da ih tako izbrišu, jer se samo zapisivanje vrši termalnim putem.

Urednik osobno

BACK TO THE MOVIES

No. "kogatobriga!"

Heinleinov roman *The Puppet Masters*, objavljen 1951., uključuje se u trend ekranizacija klasika SF-a i ponovnog snimanja starih, provjerenih filmova. Scenario pišu David Goye, Ted Elliot i Terry Rossio, (neki anonimusi - kogatobriga!) držeći se predloška i istovremeno modernizirajući fabulu. Klasičnom zapletu o vanzemaljcima koji se naseljavaju u ljudska tijela dodane su psihološke dileme i strah od opsjednutosti. (Sto posto strah od potisnute seksualnosti - op.ur.) Osim teme, s filmom *Invasion of the Body Snatchers*, ovaj će film povezivati i glavna uloga (Donald Sutherland) (valjda nosilac glavne uloge - op.ur.). Ostale uloge tumače Eric Thal (*A Stranger Among Us*) i Julie Warner (*Doc Hollywood*). Režiser još nije određen, kao ni uostalom sam naslov filma.

***

Most između nove i stare generacije trebao bi uspostaviti film *Star Trek: Generations*, s posadama oba broda u glavnim ulogama. Neke čudne pojave u vremensko-prostornom kontinuumu smještaju oba kapetana na isti brod. I tako se uz posadu "Enterprise" iz 24. stoljeća nadu Kirk, Chekov, Scotty i Spock (tu valjda sad ne treba navoditi imena glumaca - kogatobriga!). (Mene briga. A Tanja garant ne zna njihova imena i prezimena - podlost urednika, a je li točna, pojma nemam, ali lijepo zvuči.) Taj dugometražni film režirat će David

Carson, koji ima bogato iskustvo na TV serijama *The Next Generation* i *Deep Space Nine*, kao i scenaristi Ron Moore i Brannon Braga. Priča se da bi ovo trebao biti konačan oproštaj od starih junaka. Sam kraj, naravno, još nije poznat.

***

Oliver Stone producira remake filma *Planet of the Apes*. Nije poznato da li će kao predložak uzeti Boulleov roman (1963.), seriju s Charltonom Hestonom (1968.) ili neki svoj zaplet i kraj. (A možda i istoimeni film. Zbog toga se valjda i zove remake - pod.ur.) Još jedna verzija - kogatobriga!

***

John Malkovich glumi Dr. Jekylla i Mr. Hydea u filmu *Mary Reilly*, snimljenom po istoimenom romanu Valerie Martin, varijanti (remakeu? - pit.ur.) poznatog romana R.L. Stevensonova. Priča je ispričana kroz oči Jekyllve gazzdarice (Julia Roberts - sačuvajmebože!) (Slažem se. - slaganje urednika)

***

Ovaj se mjesec premijerno prikazuje *The Shadow*, film snimljen po motivima priča iz pulp-magazina i radio-drama Orsona Wellesa iz četrdesetih godina. Glavni junac je plejboj i mistik (Alec Baldwin - možemožemože!) (Nenene. - op.ur.), superheroj koji prtlja po mozgovima kriminalaca, što ga čini nevidljivim za njih. Partnerica mu je telepat (muška partnerica - pod.ur.) (Penelope Ann Miller) i oni zajedno progone zločinca koji je direktni potomak Džingis Kana (John Lone, *Iceman, The Last Emperor*). Režiser ovog filma, kao i *Highlander*, je Russel Mulcahy.

***

Oko Božića bit će spreman i remake *Zabranjene planete*, ukupnog budžeta od 30 milijuna dolara, koji se upravo snima u Londonu. Scenarist je veteran Sterling Silliphant (*In the Heat of the Night*), a režiser Irvin Kershner (*Empire Strikes Back*). Nadamo se da će spec/efekti biti uvjerljiviji - no, kogatobriga! (Uzveši u obzir budžet, čisto sumnjam. - op.ur.)

***

Vaši se roditelji vjerojatno sjećaju serije *Izgubljeni u svemiru*. E, pa, upravo se vrše pregovori oko prava za snimanje nove verzije avantura obitelji Robinson koja bi koštala oko 40-50 (kogatobriga!) milijuna dolara. Namjeravaju smanjiti

efekte i snimiti avanturistički film s komičnim elementima. Dakle, provjerena formula za zgrtanje ne klinaca, nego roditelja u kino-dvorane.

***

Kao što je najavljeno u prethodnom tekstu o filmovima, Stanley Kubrick (znamećeštojerczirao) snima *A.I.* s ogromnim budžetom. Postapokaliptični New Jersey i daleko evoluirana umjetna inteligencija. Kubrick je ideju dugo vrtio po glavi, no tek kad je vido specijalne efekte korištene na *Jurassic Parku*, zaključio je da je tehnologija dovoljno uznapredovala.

***

Kurt Russel dobio je 7 milijuna dolara (brigamebrigame!) za ulogu u filmu *Stargate* Rolanda Emericha (*Universal Soldier*), čija se premijera očekuje u studenom ove godine. Radnja obuhvaća interstelarno putovanje, arheologiju, astronomiju i egipatske mitove.

***

TimeCop (koja je to fora sa tj. bez razmaka? - kogatobriga!) (koja je to fora s ovim koga... - pit.ur.) je novi projekt Jean-Claudea Van Dammea, koji zvuči opasno isto kao i australiska serija *Timetrax*. Smješten u 2004 (he, he, još netko!) film prikazuje cajca kako lovi bandite pobjegle u prošlost s namjerom da je promijene. Režira Peter Hyams (*2010*) prema stripu objavljenom kod Dark Horsea.

***

... a na televiziji ... SERIJE (snimajte snimajte snimajte!): *Star Trek: Frontiers*, nova serija nakon završetka "nekstdžencereješn"; *Babylon 5* i *Highlander*.

***

I na kraju, George Lucas je konačno odlučio snimiti prva tri dijela (od devet zamišljenih) serije (ili filmova, to je još nejasno - kogato...!) koja prethodi *Ratovima zvijezda*. Premijere se planiraju 1996. ili 1997. Radi se o dogadajima prije onih u poznatim filmovima, tj. rani dani Jedi vitezova i Obi Wan Kenobija. Možda će režiju preuzeti sam Lucas koji nakon prvih "starvorsa" 1977. više nije stao iza kamere, ali koga to briga!

***

Nije gotovo kad je gotovo, nego kad ja kažem da je gotovo. Jedna vrlo neodredena vijest: Snima se, a možda je već snimljen *Johnny Mnemonic*. (Tko ne zna tko je dotični marš na prelistavanje Sirusa.) Glavnu ulogu igra netko od mlade holivudske garde (Depp ili netko takav). I jedan siguran podatak - jednu od ostalih uloga igra Henry Rollins, mračnjak nevidenog kalibra.

***

(Tanja će se vjerojatno ljutiti na pod.urove. Ali, što ja mogu kad izaziva zver u meni. Osim toga, nije bilo drugih tekstova koji bi bili dostojni opurova. Konvičnog ne računam. - op. ur.

Tanja Jambrišak